

Jumalateenistus Nõos P, 14.09.25 kl 11, 13. pühapäev *post Trinitatis*, vanavanemate päev

Lektsioonid: Mi 6:6–8; 1Jh 4:7–12

Pihikõne: Mt 5:23–24

Jutlus: Lk 10:25–37

Laulud: 467 (1–4); 314 (1–4, 5); 438 (1–3); 289 (1–3)

Ja vaata, üks seadusetundja tõusis püsti Jeesust kiusama ja küsis: „Õpetaja, mis ma pean tegema, et pärida igavest elu?” Aga Jeesus ütles talle: „Mis Seaduses on kirjutatud? Kuidas sa loed?” Tema vastas: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma jõuga ja kogu oma mõistusega, ning oma ligimest kui iseennast!” Siis Jeesus ütles talle: „Sa oled õigesti vastanud, tee nii, ja sa elad!” Tema aga, tahtes iseennast õigustada, küsis Jeesuselt: „Ja kes siis on mu ligimene?” Jeesus ütles kõnelust jätkates: „Üks inimene läks Jeruusalemmast alla Jeeriko poole ja sattus teeröövlite kätte. Kui need olid ta riided röövinud ja talle hoope andnud, läksid nad ära, jättes ta poolsurnuna maha. Juhtumisi tuli keegi preester sedasama teed, ja kui ta teda nägi, läks ta kaarega mööda. Nõndasamuti ka leviit, kui ta sattus sinna paika ja teda nägi, läks ringiga mööda. Aga sama teed tuli üks samaarlane. Kui ta jõudis temani ja teda nägi, hakkas tal hale ja ta astus ligi, sidus mehe haavad, valas nende peale õli ja veini, tõstis ta oma muula selga, viis öömajale ning kandis hoolt tema eest. Ja järgmisel hommikul võttis ta välja kaks teenarit, andis need peremehele ja ütles: „Kanna tema eest hoolt, ja kui sa midagi veel lisaks peaksid kulutama, selle maksan mina sulle tagasi tulles.” Kes neist kolmest oli sinu arvates ligimene inimesele, kes oli sattunud teeröövlite kätte?” Seadusetundja ütles: „See, kes tema peale halastas.” Jeesus ütles talle: „Siis mine ja tee sina nõndasamuti!”

Tänase kirjakoha teine pool, tähendamissõna halastajast samaarlasest on üks tuntumaid Jeesuse tähendamissõnu üldse ning mõjutanud väga palju arusaama inimese rollist ühiskonnas ja inimeseksolemises üldse. On ju teisest inimesest hoolimine nt kaasaegse demokraatliku ühiskonna sotsiaalhoolekande aluskivi ja ma arvan, et ilma kristluseta oleks see kas olemata või hoopis mingitel teistel alustel – nagu võime oletada tänaste mittekristlike kultuuride põhjal.

Kuid tänases jutluses küsin esmalt hoopis nii: kui tähendamissõna halastajast samaarlasest on vahend, siis mis on eesmärk? Sest ligimesearmastus iseenesest ei saa olla eesmärk, vähemalt mitte kristlikus perspektiivis, mille järgi maailm on ikkagi kaduv asi ja inimene patu tõttu rikutud.

Ja vastan oma küsimusele ise: eesmärk on igavene elu! Ligimesearmastus käib kaasas igavese elu taotlusega.

Selles mõttes küsib meie tänases kirjakohas seadusetundja väga õige küsimuse: mis ma pean tegema, et pärida igavest elu? Vanas Iisraelis olid haritud inimesed n-ö täiesti tasemel ja tegelesid oluliste asjadega. Meie aja piibliuurijad väidavad, et küsimus igavesest elust kuulus tollal juudi õpetajate ehk rabide klassikaliste küsimuste hulka. Seda küsimust küsitakse Jeesuselt evangeeliumides ka mujal.

Ja ometi oli see küsimus muutunud tollal justkui filosoofiliseks, ja samas paratamatult formaalseks. Küsimus oli oluline, kuid oldi justkui leppinud, et sellele küsimusele ühest vastust pole.

Haritud ja religioossed juudid püüdsid sellele küsimusele vastust leida Pühakirjast. Jällegi täiesti õige lähenemine! – võib meile kui kristlastele tunduda. Meiegi teame ju, et Piibli kaudu meile kingitud Jumala sõna viib igavesse ellu.

Kuid ometi polnud enne Jeesust asi nii lihtne. Jeesus ütleb Jh 5:39 juutidele, sh juudi õpetajaile: „Te uurite pühi kirju, sest te arvate nendest saavat igavese elu – ja just need on, mis tunnistavad minust.” Seega Jeesus ei ütle, et Pühakirjast igavese elu otsimine on vale lähenemine, vaid ta ütleb, et ilma Jeesuseta on selline igavese elu otsimine mõttetu.

Kuidas aga Pühakirjast Jeesust leida? Meie teame seda tänu meie usuisale dr Martin Lutherile, kes taipas, et Pühakirja, nii Vana kui Uut Testamenti tuleb tõlgendada üksnes Jeesus Kristuse seisukohalt. Nii nagu Jeesus eeltoodud kirjakohas ütlebki: just pühad kirjad tunnistavadki temast!

Meie tänases kirjakohas paneb seadusetundja Jeesuse proovile, nagu öeldud, kiusab teda, küsides Jeesuselt tavapärase õpetusküsimuse igavese elu kohta ja vaatab, kuidas siis Jeesus sellele vastab, et teda mõne vale tõlgenduse tõttu süüdistada.

Jeesus algul justkui mängib seadusetundjaga mängu näiliselt kaasa, vastab seadusetundjale Pühakirja termineis: „Mis Seaduses on kirjutatud? Kuidas sa loed?”

See „kuidas sa loed” on Jeesusel mõeldud küll pisut teisiti kui eestikeelsest tõlkest välja tuleb. Tegusõna, mida kreeka keeles on siin kasutatud „lugemise” kohta, on ἀναγινώσκω, mis tähendab küll „lugema”, aga ka „ette lugema”, „loetut kordama”. Seega on piibliteadlaste hulgas arvatud, et Jeesus pidas siin silmas ei midagi muud kui juudi igapäevast palvet, mida juut pidevalt kordas, nn „kuule-Iisraeli” (שְׁמַע יִשְׂרָאֵל) 5Ms 6:4j: „Kuule, Iisrael! Issand, meie Jumal Issand, on ainus. Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest!”

Nagu kuulsime, vastaski seadusetundja Jeesusele selle n-ö kuldsalmiga, tabades kohe n-ö naelapea pihta, lisades „kuule-Iisrael” palvele Jumala armastamise ka mõistusega lihtsalt juurde. Ja veel lisab seadusetundja lühendatud kujul juurde kirjakoha 3Ms 19:18: „Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast!” Ka selle kirjakoha ettelugemine seoses „kuule-Iisrael” palvega polnud rabiinlikus traditsioonis ebatavaline.

Niisiis vastas seadusetundja Jeesusele õigesti, valides Pühakirjast tõepoolest välja need kohad, mis olid Iisraeli Jumala teenimiseks olulised – mis siis, kui ta tegi seda rabiinlikust traditsioonist lähtuvalt ja esitas Jeesusele vastuse nagu eeskujulik õpilane koolitunnis.

Saame ka järeldada, et meie seadusetundja ja kogu rabiinliku traditsiooni jaoks oli siis kuuldud armastuse kaksikkäsk justkui õige filosoofilne vastus õigele filosoofilisele küsimusele: mida teha, et pärida igavene elu. Jeesus möönabki seda ja ütleb seadusetundjale: „Sa oled õigesti vastanud, tee nii, ja sa elad!”

Ja nüüd teeb seadusetundja, nähes, et tema katse Jeesust Pühakirja kaudu n-ö vahele võtta on läbi kukkunud, minu hinnangul vea, kaotab n-ö valvsuse. Ta küsib: „Ja kes siis on mu ligimene?” Võib ka olla, et seda plaanivälist küsimust sunnib seadusetundjat Jeesuselt küsima Püha Vaim, kes järsku tema südamesse oli tulnud ja ta n-ö Jumalale lähemale viinud.

Ja selle seadusetundja küsimuse peale jutustabki Jeesus tähendamissõna halastajast samaarlasest, millega seadusetundja seatakse n-ö Jumalikku kahvlisse: ta peab otsustama, mida oma eluga edasi teha. Küsimus igavesest elust pole nüüd seadusetundja jaoks enam filosoofiline küsimus, vaid elu ja surma küsimus.

Umbes samamoodi asetab Jeesus kahvlisse ka rikka noormehe Mt 19:16 (ja paralleelkohad), kes küsib temalt sama küsimuse nagu meie kirjakoha seadusetundja: „Õpetaja, mis head ma peaksin tegema, et saaksin igavese elu?” Nagu ehk mäletame, soovib Jeesus tal pidada Moosese käske ja samuti armastada oma ligimest nagu iseennast. Kuuldes, et noormees on neid käske alati pidanud, lisab Jeesus: „Kui sa tahad olla täiuslik, siis mine müü oma varandus ja anna vaestele, ja siis on sul aare taevas, ning tule, järgne mulle!”

Teame, et selle soovitus peale lahkus rikas noormees kurvalt, sest ta oli suure varanduse omanik. Ka tema ellu oli Jeesus toonud elu ja surma küsimuse ning andnud sellele ka vastuse: kui sa tahad igavesti elada, siis pühenda oma elu minule, Jeesusele.

Meie võime nende kahe näite, seadusetundja ja rikka noormehe näite puhul end samuti kahvlis tunda: kas meie suudame ligimest armastada nagu seda tegi halastaja samaarlane ning kas meie suudame kogu oma elu panna n-ö ühele kaardile nagu soovitas Jeesus teha rikkal noormehel – jätta kõik muu oma elus Jeesuse pärast. Küllap tunneme, et kurvastame nii mõeldes samuti nagu too rikas noormees.

Kuid, Jumal tänatud, Jeesus annab meile teisel UT-s ka tegutsemisjuhendi, mis on täidetav ja mille puhul me ei pea ennast tundma justkui kahvlis. See on: uskuda Jeesusesse. Piisab, kui meenutan siinkohal kuldsalmi Jh 3:16, mida kuuleme peaaegu igal jumalateenistusel pihitalitusel, kuulsime ka täna: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.”

Seega ütleb Jeesus, mida tuleb teha, et pärida igavene elu: tuleb uskuda Jeesus Kristusesse! Ja kui juba on usk, siis, ma usun, on võimalik täita ka neid kahte ülesannet, mille Jeesus meie kirjakoha

seadusetundjale ja teisel tolele rikkale noormehele andis: aidata oma ligimest nagu halastaja samaarlane seda suutis ja loobuda kogu oma varandusest Jeesuse järgmise nimel. Sest Püha Vaim, mille Jeesus igale temasse uskujale kingib, võimaldab meil, nõtradel ja uskmatuil inimestel teha seda, milleks me ei arva end suutelised olevat.

Kõigele sellele aga eelneb usk Jeesusesse. Issand, kingi meile usku!

Aamen.